

Kogugem ja säilitagem „Kalevipoja“ koostaja pärandit

Ajast, millal väike Aida-Vidri Kaarlis eesti talupoja raske töö ja tema huvitava ning fantaasia-rohke suulise loominguga tutvus, on möödunud väga palju aastaid. Vähe on neist aegadest järele jäänud. Rakvere kunagise kreiskooli hoone on küll säilinud, kuid on ümberehituste tõttu tundmatu-seni muutunud. Ometi võib siin-seal leida veel üht-teist Kreutzwaldi-aegset, mis aga tihti inimeste hoolimatuse tõttu hävib. Nii ei tundnud Rakvere II Kesk-kool üldse huvi oma õuel asuvas majas leiduva materjali vastu. Kapitaalremondi ajal teatas üks seal töötavaist meestest, et hoone lammutamisel on ehitusprahi hulka sattunud mitmesuguseid vanu esemeid ja saksakeelseid raamatuid. Kui muuseumitöötajad olukorrast kuulsid ning kohale ruttasid, olid lammutustööd juba lõpukorral, kuid äravedamata prahi hulgast leiti koos mõnede muude oluliste esemetega Rakvere kreiskooli pitsatiga raamatukogu raamat XIX sajandi algusest. Võib arvata, et nendes ruumides leidis rohkemgi vana kreiskooli pärandit, võib-olla isegi otseselt Kreutzwaldiga seotud esemeid või dokumente. Maja valdajate ääretu ükskõiksuse tõttu aga hävisid need.

Paar aastat tagasi õnnestus Rakvere muuseumil saada nn. lauluisa tool. Nimelt oli ühel meie linna kodanikul huvitavalt töödeldud vana tool, mis oli pärit Võrust, kus see kuulunud Kreutzwaldi sõbrale. Räägiti, et Kreutzwald armastanud sellel istuda ning sellepärast on tooli kogu aja perekonnas nimetatud «lauluisa tooliks». Rakvere muuseum deponeeris selle Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseumile.

Kui esemelist materjali on vähe järele jäänud, siis veidi rohkem on säilinud kirjandust, aga ka see on tihti hävimisohus.

Viimastel aastatel on muuseum saanud veel mitu härudast eksemplari Kreutzwaldi kirjanduslikust pärandist.

Usna hiljuti toodi «Kalevipoja» rahvaväljaande esiktrükk 1862. a.

Mõni aasta tagasi juhatati muuseumitöötajad peremeheta jäänud majja, kus leidis paljude muude ajaloolise väärtusega raamatute hulgas Fr. R. Kreutzwaldi luuletuskogu «Wiru lauliku laulud» esiktrükk 1865. a., «Lühikene seletus Kalevipoja laulude sisust» 1869. a., «Kodu-tohter» 1890. a. (III tr.) ja «Rahunurme lilled» 1875. a.

1958. a. suvel külastas Rakvere muuseumi Turu ülikooli eesti keele lektor ning «Kalevipoja» tõlkija Helmer Winter, kes kinkis meile soomekeelse «Kalevipoja» 1957. a. väljaande.

Nii on viimastel aastatel muuseumi fondid lauluisa kirjandusliku pärandi osas tublisti täienenud.

Kindlasti leidub aga Kreutzwaldi teoseid mõnes unustatud raamatukastis veel praegugi.

Rakvere muuseum on siiralt rõõmus, kui Viru lauliku lapsepõlvveradade tänased tallajad tema kirjanduslikku pärandit või Kalevipojaga seotud rahvajutte leides need muuseumile edasi toimetavad,

L. LEET,

Rakvere muuseumi fondide hoidja